

Examen VSBO PKL

2026

tijdvak 1
maandag 11 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Noteer alle antwoorden in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 38 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 40 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 Ⓢ
 D
- (3) B A
 ⓧ
 Ⓢ
 D

Mens en werk

Fabriekswerk

Saskia is arbeider in een grote fabriek. Saskia is blij dat ze vast werk heeft.

- 1p 1 Saskia is blij dat ze vast werk heeft.
Wat is **de voornaamste** reden voor Saskia om te werken?
- A Ze kan elke maand zelf haar sociale premies betalen.
 - B Ze krijgt de kans om vrijwilligerswerk te doen.
 - C Ze krijgt een salaris aan het eind van de maand.
- 1p 2 Een fabrieksmedewerker werkt in de secundaire sector.
→ Noem een ander beroep dat deel uitmaakt van de secundaire sector.

.....

- 2p 3 Welk beroep hoort bij welke sector?
→ Zet een kruisje in de juiste kolom.

Beroepen	Primaire sector	Secundaire sector	Dienstensector
Bankteller			
Lasser			
Visser			
Leerkracht			
Landbouwer			

- 1p 4 Hieronder staan zes termen:

inspanning / lichamelijke / vrijwilligers / uitkering / geestelijke / hobby

→ Omcirkel de **drie** termen die horen bij de definitie van arbeid.

AI vervangt de stemacteur

Vincent werkt al 20 jaar als stemacteur voor een reclamebureau. Zijn stem is gebruikt voor verschillende reclames die te horen/te zien zijn op de radio of op televisie. Voor een opname zitten de collega's altijd samen om samen met de chef te beslissen wie het beste past bij de reclamespot en hoe hij/zij het beste zijn/haar talent kan gebruiken. De chef heeft vaak vooraf al bepaalde ideeën uitgewerkt, maar luistert ook naar zijn collega's.

- 1p 5 De chef van Vincent heeft duidelijke ideeën, maar is ook bereid om naar de ideeën van zijn collega's te luisteren voordat er een reclamespot wordt opgenomen.

→ Wat voor leiderschapsstijl heeft de chef van Vincent?

.....

- 1p 6 Het reclamebureau waar Vincent werkt, maakt geen individuele afspraken met zijn werknemers. Dat is niet hun gewoonte. De werknemers hebben allemaal een boekje waar hun arbeidsvoorwaarden in staan.

→ Welke soort **schriftelijke afspraak** tekenen alle werknemers die bij het reclamebureau werken?

.....

- 1p 7 Als stemacteur is Vincent binnen het bedrijf verantwoordelijk voor:

- A de administratie van het bedrijf bij te houden.
- B de maaltijden voor het personeel klaar te maken.
- C zijn stem gebruiken om beslissingen te nemen.
- D zijn stem voor commerciële doeleinden te gebruiken.

Minder uren werken

Buitenlanders hebben het vaak moeilijk om een baan te vinden. Vooral als ze speciale wensen hebben is het vinden van een baan lastig. De overheid is met enkele maatregelen gekomen om het gemakkelijker te maken voor buitenlanders om een baan te vinden. Een van deze maatregelen is de mogelijkheid om minder uren te werken.

- 1p 8 Hoe wordt bovenstaande maatregel om minder uren te werken, genoemd?

.....

- 1p 9 Buitenlanders komen niet snel aan een baan. Dit komt omdat veel werkgevers liever geen buitenlanders in dienst willen nemen. Een reden hiervoor is omdat buitenlanders ...
- A de taal van dat land niet goed beheersen.
 - B minder flexibel zijn op de werkplek.
 - C niet goed kunnen omgaan met computers.
 - D vaak hogere opleidingen hebben.

- 1p 10 Tyrsainy was een tijdje werkloos.
→ Noteer een kenmerk van mensen die werkloos zijn.

.....

.....

- 1p 11 Door de overheidsmaatregel om minder uren per dag te werken kunnen meer vrouwen aan een baan komen.
→ Waarom willen veel vrouwen minder uren werken?

.....

.....

Ecotoerisme op Bonaire

Bonaire wil ecotoerisme promoveren.
Het eiland doet daarom veel moeite om het milieu te behouden en te beschermen.

- 1p 12 De Bonairiaanse overheid kan ecotoerisme op Bonaire verder promoveren door ...
- A leningen te geven voor de bouw van luxe hotels.
 - B natuurlijke attracties financieel te steunen.
 - C subsidies te geven aan gastgezinnen.
 - D visumprocedures op Bonaire soepel te maken.
- 1p 13 Waaraan kun je denken als je het hebt over **ecotoerisme**?
- A economie en cultuur
 - B milieu en gezondheid
 - C natuur en cultuur
 - D natuur en economie

1p 14 Noteer een aspect van hoe ecotoerisme **voordelig** kan zijn voor de natuur.

.....

.....

Rechten en plichten

Arbeidssituaties

Werknemers hebben verschillende rechten op hun werkplek. Dat is vastgelegd in de internationale verdragen van de mensenrechten. Op bovenstaande afbeelding is duidelijk te zien dat er sprake is van een onveilige arbeidssituatie. Gelukkig heeft de overheid een belangrijke taak. Deze taak is om te zorgen dat de werkgever zich houdt aan een aantal wettelijke regels om de werknemer te beschermen.

1p 15 Werknemers hebben recht op veiligheid op hun werkplek.
→ Noteer een ander recht dat werknemers dienen te hebben op hun werkplek.

.....

1p 16 *Omcirkel het juiste antwoord.*
De overheid heeft in de wet vastgelegd dat de werkgever moet zorgen voor een gezonde en veilige werkplek voor de werknemer.

Dit wordt de *Zorgplicht* / *Zorgrecht* van de werkgever genoemd.

- 1p 17 Welke van de onderstaande rechten is geen kinderrecht?
- A recht op betaald werk
 - B recht op eigen geloof
 - C recht op eigen mening
 - D recht op gezond leven
- 1p 18 Curaçao en ook Sint Maarten vallen onder de vele landen die zich houden aan het kinderrechtenverdrag van 20 november 1959.
Naast de overheid zijn er ook organisaties die zorgen voor het welzijn van het kind.
Welke organisatie op deze eilanden zet zich in voor het **welzijn** van het kind?
- A Amnesty International
 - B Greenpeace
 - C Unicef
 - D Europese Unie

Justitie

- 1p 19 De minister van Justitie is opgeroepen om vragen te beantwoorden over de koop van vijf nieuwe politiewagens die niet gepland waren.
Aan welke instantie/welk overheidsorgaan moet de minister verantwoording afleggen of vragen beantwoorden over zijn handelen?
- A ministerraad
 - B openbaar ministerie
 - C parlement

- 1p **20** Ons politiek systeem valt onder de parlementaire democratie.
De vragen die de minister moet beantwoorden worden gesteld door de coalitie en de oppositie.
→ Noteer een reden waarom de oppositie in een parlementaire democratie vaak kritische vragen stelt.
-
-
- 1p **21** De minister van Justitie vindt het niet vreemd dat hij vragen moet beantwoorden over de aankoop van nieuwe politiewagens.
In landen zoals Noord-Korea en zelfs Venezuela kan je gestraft worden als je te veel vragen aan de minister stelt.
In welke van onderstaande politieke systemen wordt de persoon die kritiek heeft op politieke beslissingen flink gestraft?
- A democratie
 - B dictatuur
 - C monarchie
 - D republiek
- 1p **22** Een groep burgers is de straat opgegaan en is tegen de keuze van de minister om zonder plan auto's aan te schaffen.
Van welk democratisch grondrecht hebben deze burgers gebruikgemaakt?
- A kiesrecht
 - B persvrijheid
 - C recht op persoonlijke vrijheid
 - D recht van vereniging en vergadering

Minder jongeren naar de stembus

bron 1

Er gingen minder jonge mensen naar de stembus dan bij de vorige verkiezingen.

- 1p 23 Er zijn drie terreinen waarop de media een centrale rol spelen voor de hele samenleving.
Twee van deze terreinen zijn *cultuuroverdracht* en *vrijtijdsbesteding*.
→ Noteer **het derde** terrein waarop de media een centrale rol spelen voor de hele samenleving.

.....

- 1p 24 Jongeren konden voor de verkiezing redenen aangeven en direct met elkaar discussiëren waarom ze niet wilden gaan stemmen.

Omcirkel het juiste antwoord.

Het soort massamedia dat werd gebruikt door de jongeren was
gedrukte pers / audiovisueel / interactief

- 1p 25 Het feit dat de jongeren bezig waren met een discussie voor een verkiezing heeft te maken met ...
A cultuuroverdracht.
B democratische besluitvorming.
C onderwijs.
D vrijetijdsbesteding.

De massamedia onder druk

In sommige landen, kan de pers het volk vaak niet de juiste informatie geven.

In een communistisch land als Noord-Korea verschijnen alleen positieve artikelen over de regering in de kranten.

Door invloed van de commercie ontstaat de commerciële media met als hoofddoel, winst maken.

- 1p 26 In sommige landen kan de pers het volk vaak niet de juiste informatie geven.
→ Noteer een reden waarom de pers het volk vaak niet de juiste informatie kan geven.

.....

.....

- 1p 27 Door invloed van de commercie ontstaan de commerciële media met als hoofddoel, winst maken.
Waaraan kan je zien dat commerciële belangen van een medium invloed heeft op de programma's die uitgezonden worden?
- A De inhoud bestaat voornamelijk uit educatieve programma's.
 - B Er worden weinig amusementsprogramma's uitgezonden.
 - C Geen reclame tijdens informatieve programma's.
 - D Meer amusementsprogramma's betekenen hogere kijkcijfers.

- 1p 28 De bevolking van communistische landen leest alleen maar positieve artikelen over hun regering. De massamedia functioneren daar duidelijk niet.
→ Welk grondrecht ontbreekt er in communistische landen waardoor de massamedia niet goed kunnen functioneren?

.....

Doelgroepen

De media richten zich op verschillende groepen mensen: doelgroepen. Dit is een groep mensen met dezelfde kenmerken. Dat kunnen voetballiefhebbers zijn, hondenbezitters, ouderen, jongeren of vrouwen. Het voordeel van het werken met doelgroepen is dat een medium precies weet wat het moet schrijven en op welk niveau.

Artikel 1

WILLEMSTAD – Het Curaçao Tourist Board (CTB) organiseerde samen met Diamond PR een one-of-a-kind megareis voor 30 TikTok influencers uit de Verenigde Staten en Canada om Curaçao te komen ervaren.

TikTok 15-9-2023

Artikel 2

WILLEMSTAD – Zo'n duizend AOV-gerechtigden op Curaçao krijgen maandelijks bijna 130 gulden boven op hun uitkering. Dit besluit van het ministerie van Sociale Ontwikkeling volgt na een grondig onderzoek van de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Curacao.nu 24-12-2023

2p **29** Voor welk doelgroep is artikel 1 bedoeld?

Voor welk doelgroep is artikel 2 bedoeld?

Niet alle nieuws in de media

- 1p 30 Nieuws wordt altijd geselecteerd.
Welke van onderstaande nieuwsitems werd in de krant geplaatst op basis van zijn **bijzonderheid**?
- A Aantal overvallen in maand december nemen zoals gewoonlijk weer toe.
 - B Drie arrestaties op Sint Maarten om fraude met noodfonds orkaan Irma.
 - C Mensen en vleermuizen hebben dezelfde aanleg voor het leren van taal.
 - D Tweede seizoen van 'House of the Dragons' begint aanstaande woensdag.

Pinocchio

- 1p 31 Door middel van de film Pinocchio wil de overheid het publiek vertellen dat liegen of het vertellen van leugens niet goed is.
Op welk gebied hebben de media een rol gespeeld met de uitzending van de film Pinocchio?
Op het gebied van ...
- A de bewustwording van discriminatie.
 - B de overdracht van waarden en normen.
 - C het bevorderen van vooroordelen.
 - D het verminderen van stereotyperingen.

De bestuurslagen

Er zijn twee bestuurslagen in ons politiek systeem.
Eén bestuurslaag op landsniveau en één bestuurslaag op koninkrijksniveau.

- 1p 32 Het parlement behoort machtiger te zijn dan de regering.
Toch is dat meestal niet het geval.
→ Geef aan waarom het parlement in werkelijkheid niet machtiger is dan de regering.

.....

.....

- 1p 33 Aruba, Curaçao en Sint Maarten hebben elk een gevolmachtigde minister op koninkrijksniveau.
→ Wat is de taak van de gevolmachtigde minister?

.....

.....

We gaan het samen doen!

- 1p 34 In bovenstaande bron staat een van de belangrijkste knelpunten van ons politiek systeem uitgebeeld, namelijk ...
- A de grote belangstelling die burgers hebben voor de politici.
 - B de grote invloed van Nederland op ons politiek systeem.
 - C de grote kloof die er bestaat tussen het volk en de politici.
 - D de grote verantwoordelijkheid die het volk heeft in de politiek.

Verbod op plastic

Verbod op plastic?! Wanneer zal het uiteindelijk zo ver zijn dat er helemaal geen plastic meer te zien zal zijn? Dus geen plastic bakjes, geen plastic bestek, geen plastic meer in restaurants en in supermarkten.

Eduardo wil een oplossing. Op school heeft hij gehoord van de Trias Politica.

1p 35 Welk bestuursorgaan kan zorgen voor een verbod van plastic op het eiland?

.....

1p 36 De coalitiepartijen hebben de meeste invloed om met een plasticverbod te komen.

→ Welke politieke partijen vormen op dit moment de coalitie?

.....

.....

1p 37 Op welke manier kan een burger op **korte termijn** ervoor zorgen dat het onderwerp van 'plasticverbod' op de politieke agenda komt?

A Een aansluiting zoeken bij een pressiegroep.

B Een artikel schrijven dat in de media verschijnt.

C Een goede stem plaatsen tijdens de volgende verkiezing.

1p 38 Eduardo wil directe actie: geen plastic meer op Curaçao!
Wat is de eerste stap die Eduardo (als individu of als persoon) kan nemen om zijn doel te bereiken?

A Boetes geven aan degenen die vervuilen.

B Geen plastic producten meer kopen.

C Met een bord langs de weg staan.

D In gesprek gaan met politieagenten.